

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 22/2025-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Petra Molnára a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Andrejom Gubom, LL.M., Šoltésovej 14, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 16D/1585/2015 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní sp. zn. 16D/1585/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **1 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Nové Zámky **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Okresný súd Nové Zámky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 17. decembra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje prikázať okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadost'učinenie 6 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavná s'ťažnosť bola v celom rozsahu prijatá na ďalšie konanie uznesením sp. zn. II. ÚS 22/2025 z 15. januára 2025. Týmto rozhodnutím tak ústavný súd rozhoduje o zvyšku ústavnej s'ťažnosti.

3. Z ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, s'ťažovateľ je účastníkom konania o dedičstve vedeného okresným súdom v dedičskej veci po poručiťke [REDAKOVANÉ]. Namietané konanie bolo začaté uznesením okresného súdu č. k. 16D/1585/2015-4 z 12. januára 2016. Týmto uznesením okresného súdu bol notár poverený na vykonanie potrebných úkonov vo veci prejednávania dedičstva po poručiťke. Dňa 19. februára 2016 uskutočnil notár predbežné vyšetrenie a zároveň vyžiadal podklady k dedičskému konaniu.

4. Pojednávanie, ktoré sa konalo 20. apríla 2016, bolo notárom odročené na neurčito z dôvodu ustanovenia súdneho znalca na určenie ceny nehnuteľností patriacich do dedičstva. Okresný súd uznesením č. k. 16D/1585/2015-35 z 27. novembra 2023 ustanovil súdneho znalca na vypracovanie znaleckého posudku na stanovenie všeobecnej ceny nehnuteľností patriacich do dedičstva. Znalecký posudok bol vyhotovený 12. januára 2024 a uznesením č. k. 16D/1585/2015-68 z 9. februára 2024 priznal súdnemu znalcovi odmenu za vypracovanie znaleckého posudku; zároveň boli týmto uznesením účastníci konania vyzvaní na zloženie doplatku na trovy spojené s vyhotovením znaleckého posudku.

5. Vyporiadanie medzi dedičmi bolo vykonané uznesením okresného súdu č. k. 16D/1585/2015-79 z 26. apríla 2024, proti ktorému podal účastník konania 20. júna 2024 odvolanie, následne bolo 10. júla 2024 doručované na vyjadrenie ostatným účastníkom konania. S'ťažovateľ sa k odvolaniu vyjadril podaním 24. júla 2024, ktoré bolo doručované účastníkom konania na vedomie 14. augusta 2024.

6. Spis bol predložený na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Nitre 28. augusta 2024, ktorý uznesením č. k. 8CoD/5/2024-127 z 19. septembra 2024 uznesenie okresného súdu z 26. apríla 2024 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Spis bol okresnému súdu vrátený 30. septembra 2024.

7. Ústavný súd vo veci iného účastníka namietaného konania ([REDAKOVANÉ]) vydal nález sp. zn. I. ÚS 492/2024 z 8. októbra 2024, ktorým vyslovil porušenie zbytočných prietáhov v namietanom dedičskom konaní, prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznal primerané finančné zadost'učinenie 4 000 eur a náhradu trov konania.

8. V namietanom konaní bol nariadený termín pojednávania na 19. december 2024.

9. S'ťažovateľ namieta, že konanie trvá viac ako osem rokov. Argumentuje, že svojím správaním k celkovej dĺžke konania neprispel. Dedičskú vec nepovažuje s'ťažovateľ za skutkovo ani právne náročnú na posúdenie. Okresnému súdu vytýka, že namietané konanie bolo poznačené výraznými obdobiami nečinnosti a nesústreďenou činnosťou okresného súdu (kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu). V závere namieta, že aj napriek nálezu ústavného súdu iného účastníka nie je dedičské konanie ukončené.

10. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že sťažnosť pre nečinnosť adresovanú predsedovi okresného súdu neuplatnil, odkazujúc na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) (rozsudky vo veci Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, sťažnosť č. 30189/07 a Komanický proti Slovenskej republike z 13. 10. 2009, sťažnosť č. 37046/03).

II.

Vyjadrenie okresného súdu

11. Okresný súd poukázal na procesné okolnosti prípadu, ktoré viedli k vzniku prietáhov, a na už skončenú vec, ktorá má preto indikovať nepoctivý zámer sťažovateľa, keď sa ochrany na ústavnom súde domáha pri ukončení veci a ktorej rozhodnutím už zanikla právna neistota sťažovateľa vyvolaná nerozhodnutím prípadu. Ústavnú sťažnosť podal 17. decembra 2024 vo veci, ktorá bola uzavretá dohodou dedičov 19. decembra 2024.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Sťažovateľ podstatnou časťou argumentácie tvrdí, že v jeho dedičskej veci došlo k vzniku zbytočných prietáhov. Predmetom konania pred ústavným súdom je preto posúdenie, či postupom súdneho komisára a dedičského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

15. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu vrátane dozorového dedičského súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorých *„súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietáhom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“* a *„súd postupuje*

v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

16. K vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

17. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

18. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, tento typ konania tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, a preto z právneho hľadiska napadnuté konanie nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti. Pokiaľ ide o faktickú zložitosť konania, ústavný súd prihliadol pri posudzovaní veci na tú skutočnosť, že v napadnutom konaní bolo nariadené znalecké dokazovanie.

19. Pri skúmaní toho, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd zistil, že sťažovateľ zvolil ústavnú sťažnosť dva dni pred skončením takmer osemročného konania bez predchádzajúceho využitia efektívnych prostriedkov nápravy.

20. Ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti a vyjadrenia okresného súdu.

21. Vychádzajúc z opísaného priebehu napadnutého konania, ústavný súd konštatuje, že dĺžka konania je absolútne neprijateľná. Za všetky okolnosti tejto veci ústavný súd poukazuje na potrebu nariadenia znaleckého dokazovania v roku 2016 (20. apríla 2016 odročené pojednávanie) znalcom z odboru oceňovania nehnuteľností, čo nie je odvetvie, ktoré by bolo chudobné na počet znalcov, a znalecký posudok bol dodaný v roku 2024. Ústavný súd pripomína zodpovednosť okresného súdu aj za (ne)činnosť notárov ako súdnych komisárov pri prejednávaní dedičských vecí.

22. Ústavný súd tiež pripomína, že personálne obsadenie súdu, jeho organizácia vrátane dozoru nad súdnymi komisármi či vysoký počet vecí v príslušnom oddelení, ako ani optimalizácia súdnictva nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

23. Ústavný súd konštatuje, že okresnému súdu možno vytknúť ničím neodôvodnenú nečinnosť v napadnutom konaní, a preto dospel k názoru, že došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

24. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

25. Ústavný súd vzhľadom na už rozhodnutú vec neuložil príkaz podľa čl. 127 ods. 2 ústavy konať bez zbytočných priet'ahov.

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

27. S'ťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 6 000 eur.

28. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

29. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

30. Vzhľadom na dĺžku konania vedeného okresným súdom a úkony vykonané v konaní, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie s'ťažovateľa, ako aj všetky okolnosti daného prípadu vrátane času podania ústavnej s'ťažnosti, ústavný súd považoval priznanie 1 000 eur pre s'ťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia návrhu s'ťažovateľa nevyhovelo.

V.

Trovy konania

31. Podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

32. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal s'ťažovateľovi náhradu trov konania 713,96 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej s'ťažnosti) v hodnote po 343,25 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 13,73 eur.

33. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov s'ťažovateľa zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca s'ťažovateľa je platiteľom tejto nepriamej dane.

Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právneho zástupcovi sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil ústavný súd sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %.

34. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. februára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu